

Bakgrund

Björkö fornminnesförening grundades 1928 och har som målsättning att samla in och bevara gamla föremål. Den verksamheten försiggår än i dag med tillägget att vi idag vill både förevisa och berätta om de gamla föremål vi har samlat in, de traditioner och ord (dialektala uttryck) som hänförs till föremålen. Vi vill levandegöra vår historia.

Björkö fornminnesförening r.f. färdigställde 2023 Båtmuseet för klinkbyggda båtar (vilka utgör ett immateriellt kulturarv) vid Svedjehamn i Björköby, mitt i världsnaturarvet. Vårt båtmuseum har potential att bli en turistattraktion för de turister som kommer till Svedjehamn, det ligger invid vägen som går till Saltkaret och till de vandringsleder som finns vid Svedjehamn.

Båtmuseet byggdes för att bevara och vårda olika modeller av klinkbyggda båtar som använts i Björköby samt att visa deras olika användningsområden inom jakt och fiske samt som transportmedel. Björkö fornminnesförening r.f. vill bidra till att konventionen om immateriella kulturarv uppfylls samt även beakta Stadsrådets konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet.

Byggandet av båtmuseet var en ekonomisk kraftanstängning för Fornminnesföreningen, med en budget på 238 000 euro krävdes både bidrag och talkoarbete. Båtmuseet kan sägas vara både innovativt och modigt. Vi färdigställer byggnationen under 2023 och därefter vidtog uppstart av verksamheten som med tiden skall inbringa medel till föreningen och verksamheten skall bli självförsörjande.

Båtmuseet vid Svedjehamn

Projektets syfte och mål

Projektet syftar till att bevara, lyfta fram och utveckla det kulturarv som klinkbyggda båtar utgör i vår region. Projektets övergripande mål är att etablera ett självfinansierande båtmuseum och göra klinkbåtstraditionen tillgänglig för både allmänhet och skolor. Vårt båtmuseum stod klart 2024 och då påbörjades projektet med att starta upp museet.

Uppstart av båtmuseet 2024-2025

Vi vill skapa ett levande båtmuseum som stärker lokal kultur och historia. Vårt utbud av utställningar och aktiviteter skall attrahera såväl den historiskt kunniga och insatta som familjer, skolklasser och unga. Vi vill erbjuda något för alla. Utställningarna arrangerades och museet öppnade för allmänheten i juni 2025. Projektet finansierades huvudsakligen via Leaderprogrammet, Aktion Österbotten. Svenska Kulturfonden beviljade dessutom medel som täckte självfinansieringsandelen. Projektet med att starta upp museet pågick mellan 1.3.2024 och 30.9.2025.

På vintern 2024 började arbetet med att samla in material och planera utställningar. Det har varit ett roligt, tidsdrygt och krävande arbete. Vi har under projektets gång haft en projektkoordinator

anställd för projekthantering och personalansvar (1–2 dgr/vecka under de månader verksamheten så krävt), 6 sommarjobbare som har varit anställda 3–5 månader. Utöver de anställda har ett stort antal föreningsaktiva gjort arbete utan vederlag (talkoarbete). Allas insats har varit nödvändig för att klara av det vi har åtagit oss.

Båtarna

Arbetet med utställningarna började med att välja ut de båtar vi vill förevisa. Vi har valt 5 olika modeller av klinkbyggda båtar som förevisas i museet. Båtarna har varit i föreningens ägo och förvarats i båthus som inte varit öppna för besökare. Under vintern 2024 flyttades de utvalda båtarna till en plats i byn där de kan tjäras och repareras innan de ställs ut. Förflyttningen av båtarna var tidsdrygt och arbetskrävande.

Foto Mona Britwin

På bilderna visas processen med att förflytta båtarna från båthus vid Bodback, till en tillfällig förvaringsplats där de under våren kunde tjäras och repareras där så behövdes. Bilderna visar vår fäälbot (Fälbåt som användes vid säljakt). Båten dras ur båthuset, som har varit den tillfälliga förvaringsplatsen.

När båtarna var klara för transport till båtmuseet krävde också såväl folk som traktor för att få det gjort. Båtarna är sköra efter att inte ha vart använda under en lång tid. Det krävs flera personer som samarbetar väl för att få ut båten från båthuset. Det krävs noggrannhet och samarbete för att få båten på båtkärran

Foto Mona Britwin

Båten lastas på en båtkärra och förs till den tillfälliga förvaringsplatsen i byn.

Nu är den första båten på båtkärran, på väg till den tillfälliga förvaringsplatsen i väntan på våren.

på

våren börjar jobbet med att ställa i ordning båtarna för utställningen. Båtarna tjäras, repareras och vårdas inför avfärd till båtmuseet

Båtens färd genom byn på väg till båtmuseet

Nu är den första båten i museet, bara 4 till och snart var alla inne, även jullan på våning 2.

Vi kan nu planera utställningen

Skyltarna och utställningarna

Under vintern och våren 2024 jobbade vi med den information vi vill förmedla och bestämde oss för att göra skyltar med berättelser om människor, föremål och företeelser vid alla båtar. Texten på skyltarna berättar om båtarna, hur de har använts och viktiga händelser. Vi lyfter också upp kvinnors jobb under den tid de klinkbyggda båtarna var i användning. Det blev många skyltar och fotografier och ett digert arbete att välja ut det som skall lyftas fram och i hurudan form vi vill presentera våra berättelser.

6. Stampo
7. Fjärdingstyngd - Användes som vikt i fjärdingen, vid insaltning av fisk
8. Fjärdingstyngd
9. Årting
10. Stampo
11. Sköljlåda
12. Strömmingsskåvel
13. Jeilanbänk - Användes vid rensning av fisk

Björkö 3718

1. Flytjackor, Almarin, från 1980-talet.
2. Kylväska
3. Postsäck, svensk
4. Postsäck, finsk
5. Postrodden 2024 infoblad
6. Postrodden 2019 infoblad
7. Postrodden keps från 1990
8. Postrodden diplom från 1984
9. Postrodden vimpel - de som deltagit i rodden 20 gånger får en sådan
10. Postrodden infoblad från 1992
11. Allmogeklädsel för kvinna som har burits under postrodden
12. Allmogeklädsel för man som burits under postrodden
13. Sköt daterat 1929

Skäggs knarren

1. Siknät från 1921
2. Siknät från 1900, med nävertollar (flöten) och näverhallar (sänken)
3. Böloträ (bärträ)

kommentera och komma överens om texten

Bilden till vänster visar en liten del av de listor som gjordes upp för vad som skulle finnas i båtarna och bilden till höger visar arbetsprocessen med att välja ut fotografier och texter, vi samarbetade genom att sända texter till varandra,

10 skyltar med foto:

Jossas Lina

Maje har läst texten

Döov Joss

Maje har läst texten

Säljakt

Strömmingsförsäljning

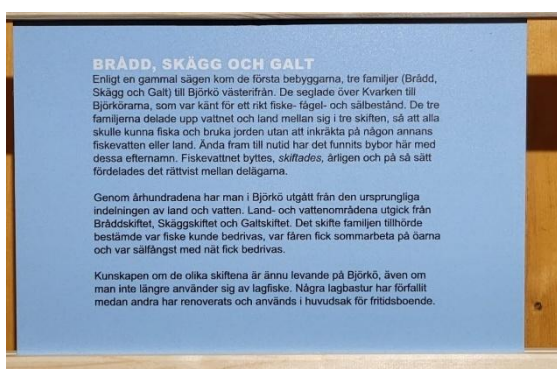

Vi anställde museologistuderande Sofia Björkman för att planera utställningarna tillsammans med Emma-Lisa Henriksson, grafisk designer. Emma-Lisas ansvarsområde var också att skapa logon för våra museer, göra marknadsföringsmaterial, som vi kan använda när museet är klart. Mona och Tony Britwin var mycket aktiva under planeringen av utställningarna. Deras kunskap om föremål och historia var viktig vid planering och verkställande av utställningarna.

Emma-Lisa gjorde förutom planeringen och verkställande av utställningarna, illustrationer för en del skyltar och jobbade med marknadsföring. Lina Järf, vår tredje anställda under sommaren 2024, är konststuderande och hennes specialuppgift var att utöver planering och verkställande av utställningar, smycka vårt museum med ett konstverk som visar muséets själ.

Våra sommarjobbare målade en karta över Björkö på väggen och markerade var fiskebastur och lagbastur har funnits. Kartan med fiskebastur visar landhöjningen. Rester av fiskebastur har hittats där det nu växer skog, långt ifrån havet. Vi har skyltar på svenska, finska och engelska.

Bilden till vänster visar hur en skylt ser ut när den är färdig

Våra sommarjobbare visade prov på kreativitet och uppfinningsrikedom. De skapade utställning av vetar i form av en mobil.

De skapade även en utställning om olika sätt att fiska på vintern/vintern. Den visar vad som sker ovan is och det som kan ske under is. Vi har fiskmodeller i naturlig storlek och våra båtar är inredda och klara för förevisning efter sommaren 2023. Museet har ett drag av lekfullhet som är tilltalande för även de yngsta besökarna.

Varje båt är en utställning i sig, det finns föremål att titta på och läsa om på skyltarna invid båten

Våra vitriner och vår infodisk är designade av Michaela Lundholm. Föremålen i vitrinerna är värdefulla och skall enbart ses på inte röras.

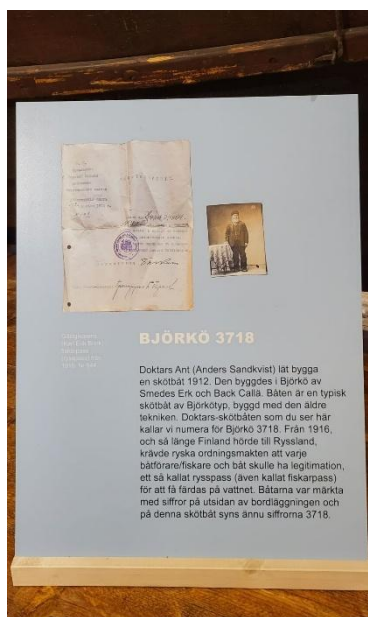
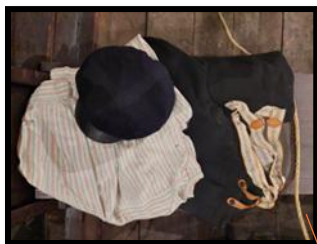
Längst till höger hänger vi upp fyrlyktan och till höger syns även vår lilla samling av båtmotorer som användes i de klinkbyggda båtarna, vid övergången från segelbåt till motorbåt.

Vi har en utmärkt ljussättning i museet vilket vi kan tacka firma Mr El för, Ljuslyktan blinkar trevligt när man närmar sig.

Nedan syns arbetet med skyltar och fotografier, Kaj Wiik har gjort ställningarna för skyltarna

Björkö 3718

Seglen är hissade, Postrodden är en viktig del i bevarandet av de klinkbyggda båtarna i Kvarkenregionen. Båtens historia beskrivs på skylten liksom även Postroddens historia som är viktig vid bevarandet av klinkbåtstraditionen i regionen. Skötbåten 3718 är byggd 1912 och användes för fiske. Den har också varit med i postrodden i många år men är nu pensionerad och är ett museiföremål. I båten finns kläder som använts vid postrodden och en matväska.

Marknadsföring

Emma-Lisa Henriksson har jobbat med marknadsföringsmaterial och logon till våra museer 2024. Vi har skapat en gemensam broschyr med Bosunds jakt-, fiske och båtmuseum, Kvarkens museum, Holmöns båtmuseum och Båtmuseet i Björkö och en broschyr för båtmuseet och Mortes gårdsmuseum. Den sistnämnda är översatt till tre språk

Vi som jobbade med utställningarna 2024
Tony och Monna Britwin, Sofia Björkman, Lina Järf, Maj-Helen Nyback och Emma-Lisa Henriksson.

Verksamhet 2025

Under våren, innan museet öppnades översattes all text på infoskyltarna från svenska till finska och engelska, vilket var ett tidsdrygt och svårt arbete. Dialektala ord är inte enkla att översätta, ens för översättningsbyråer. Vi anställde Pia Backman-Nord för marknadsföring och som SoMe ansvarig, ett mycket lyckat val som har ökat synligheten och kännedomen om vårt museum markant.

Vi har införskaffat en TV-skärm på vilken vi kan visa information om båtmuseet, processen från röjning på tomten till invigt museum, en film om säljakt (SLS film) och "Från trästock till skötbåt. Klinkbåtstraditioner i Österbotten", en dokumentär som visar traditionell klinkbåtstillverkning i Österbotten och båtarnas kulturhistoriska betydelse. Den är tillgänglig via materialbanken på

KulturÖsterbottens webbplats och kan fritt användas vid icke-vinstdrivande evenemang. Dessutom visas en film om landhöjningen, gjord för barn. Det digitala materialet gör det enklare att ta del av kunskapen, vilket bidrar till projektets mål om tillgänglighet och kunskapsspridning.

Skolbesök

I maj 2025 hade vi våra första besökare, högstadie- och lågstadieelever på skolutflykt. Tony Britwin och Maj-Helen Nyback har gemensamt utvecklat ett samhällsorienterat edukativt program för skolelever och programmet fick ett positivt mottagande. I programmet ingår vandring till Bodback och Saltkaret med en guide. Vandringen fokuserar på Björköns historia och utveckling.

Maj Helen Nyback och Tony Britwin är era guider då ni besöker Svedjehamn, Bodback, Saltkaret och vårt nya båtmuseum den 7 och 8 maj 2025

Tidtabellen ser ut som följer

Kl. 10.30
Vandring **grupp I** Bodback med möjlighet till drickspaus vid monumentet (Tony Britwin) (1,5 km promenad tur, retur). Tony berättar om den gamla fiskehamnen och om monumentet över Björkö- och Holmöbors mödosamma färder med post och folk över Kvarken.
Vandring **grupp II** Saltkaret med berättelser och uppgifter (t.ex. hur många trappsteg det är upp till tornet, vad är de Geer moränerna, vilka fiskar brukar vandra upp i bäckarna för att leka om våarna och berättelser om landhöjningen och hur den påverkar vår ö) (Maj-Helen Nyback) (ca 1,2 km promenad tur, retur)

Här finns möjlighet för grupperna att om promenaden går lite snabbare än beräknat ta del av bägge erbjudna målen.

Kl. 11.30 Lunch för **grupp I**
11.30 Guidning för **grupp II** i det nya båtmuseet (Maj-Helen Nyback och Tony Britwin)

Kl. 12.00 Lunch för **grupp II**
12.00 Guidning för **grupp I** i det nya båtmuseet (Maj-Helen Nyback och Tony Britwin)

ca kl. 12.45 Hemfärd

Priset är 5€/elev som vi redan kom överens om

Vi önskar en utvärdering av programmet när ni har varit på besök för att ytterligare kunna utveckla vår verksamhet

Maj-Helen Nyback 0450

Utvärdering av besöket till Björköby, båtmuseet, vandringen och Saltkaret

Besöket till Björkö båtmuseum och vandringarna uppfyllde våra förväntningar

	Kommentarer
Helt	
Delvis	
Inte alls	

Vandringen till Bodback, den gamla fiskehamnen var intressant

	Kommentarer
Helt	
Delvis	
Inte alls	

Saltkaret är ett besöksmål jag gärna rekommenderar

	Kommentarer
Helt	
Delvis	
Inte alls	

Båtmuseet är ett besöksmål jag gärna rekommenderar

	Kommentarer
Helt	
Delvis	
Inte alls	

Lågstadiebarnens besök gav oss tillfälle att prova materialet vi utvecklat för vårt familje- och barnvänliga museum. Materialet har utvecklats inom ramen för ett annat Leaderstött projekt benämnt Sommarverksamhet vid Båtmuseet.

Invigningen 25.5 2025

Festen börjar på Salteriet för inbjudna gäster. Mona och Tony Britwin hälsar gästerna välkomna

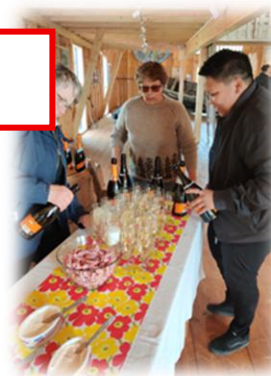
Tony Britwin håller festtalet medan Maj-Helen Nyback ger en presentation av projektet. Efter kaffe och tårta väntar ytterligare inbjudna gäster på båtmuseet

Skål och välkommen!

En trevlig dag med många gäster

Foton från invigningen är huvudsakligen tagna av Pia Backman-Nord, vår marknadsförare, samt Julia Nyback, styrelsemedlem.

Båtmuseet sommaren 2025

Målsättningen för sommarens verksamhet vid båtmuseet var att vi skulle få många glada och nöjda gäster som gärna kommer igen. Vår förhoppning var att vi skulle få ca 2000 besökare den första sommaren. Vi uppnådde det målet. Vi hade verksamhet från 7.5 till 30.9 och museet var bemannat under 3 månader (1.6–30.8) besök utanför ordinarie öppethållningstider bokades separat.

Vi har köpt en skärm på vilken det visas information om museet, foton från byggnationen och uppstarten, en film från SLS om säljakt 1954, en film om hur man bygger klinkbåtar och en film om landhöjningen avsedd för barn (gjord av Minea Ahlskog) .

Vi anställde tre sommarjobbare 1.6 – 30.8 och museet var öppet varje dag under 3 månader med en bemanning på 2 personer/dag. Anna Skog var stationerad på Mortes gårdsmuseum men tackte upp med arbetsturer när Alex och Filip började skolan i augusti

Alex Dahl

Filip Thors

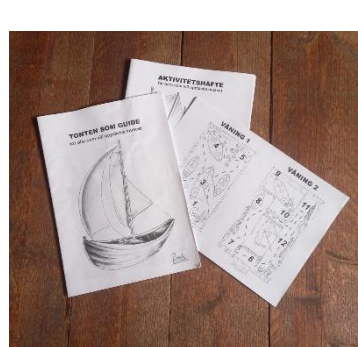
Lina Järf

Anna Skog

Vi har gjort en introduktion till sommarjobbarna som vi gick igenom online, innan säsongen började och den finns i en infomapp vid båtmuseet. Introduktionen berör lön, arbetstider, anställningsvillkor, arbetslista och timredovisning. Vi har gjort ett gott val, då vi anställde våra sommarjobbare. De gjorde ett bra jobb, var engagerade och intresserade och är varmt välkomna även nästa år.

Under sommaren har vi utvecklat ett program för vårt familje- och barnvänliga museum. Programmet utvecklades inom ramen för ett Leaderstött projekt ”Sommarverksamhet vid båtmuseet”. Vi har gjort ett texthäfte och ett aktivitetshäfte på svenska, finska och engelska

Vi har haft många inlägg på SoMe och på hemsidan och blivit mer kända genom dessa kanaler. Vi har deltagit i olika evenemang i nejden och flera dagstidningar har besökt museet och skrivit artiklar, Yle har gjort ett reportage om båtmuseet och den finlandssvenska tidningen Kuriren gjorde en intervju som publiceras 2026, inför sommarsäsongen. Fotografiet till vänster är från vår familje- och barnvänliga vecka.

Vi har intensifierat samarbetet med Café Salteriet, Svedjehamn camping och delägarlaget i Björkö. Vi har kommit överens om en gemensam broschyr som skall delas ut på resevässor och som marknadsföring i närregionen.

Sommaren i några bilder;

- Medias intresseför vårt båtmuseum
- Marknadsföring
- Familje- och barnvänligt museum
- Det lekfulla museet med vetar som hänger som en mobil från taket
- Barn som lär sig vett och etikett i museet

Utvärdering

Projektet pågick mellan 1.3.2024 och 30.9.2025. Båtmuseet färdigställdes 2023, utställningarna skapades 2024 och museet öppnade för allmänheten i juni 2025. Projektet finansierades huvudsakligen via Leaderprogrammet, Aktion Österbotten. Svenska Kulturfonden beviljade dessutom medel som täckte självfinansieringsandelen. Flera föreningsmedlemmar har bidragit genom vederlagsfritt arbete. Utöver projektet att starta upp båtmuseet har ett projekt som syftar till att skapa ett familje- och barnvänligt museum pågått. Projekten stöder aktiviteten vid båtmuseet.

Vi har jobbat tillsammans och målmedvetet för att få vårt båtmuseum klart. Vi är stolta över vårt museum och vi har haft ca 1800 besökare den första sommaren vilket motsvara det förväntade antalet.

Vi har fått mycket god respons på vårt museum. Vi har varit synliga i SoMe och i tidningsartiklar under sommaren, det har positivt påverkat besöksstatistiken

Vi samarbetar med Café Salteriet, Svedjehamn Camping och Björk delägarlag kring marknadsföring och inför 2026 kommer vi att gemensamt marknadsföra Svedjehamn som turistmål.

Inför sommaren 2026 kommer vi att ha båtmuseet öppet mot beställning från 1.5 – 15.6 och bemannat 15.6 – 15.8 för att därefter ha museet öppet mot beställning fram till 30.9. Det var alltför få besökare under de två första veckorna i juni och de två sista veckorna i augusti. Vi siktar på att öka antalet besökare 2026 genom en aktiv marknadsföring som startar i god tid innan sommarsäsongen börjar

Vi har haft en del motgångar, främst gäller det förseningen 2024, när vi var tvungna att vänta på att golvet skulle torka och verksamheten vid museet stod stilla, men den förseningen är vi idag tacksamma för. Vi hade nu möjlighet att göra alla utställningar klara under sommaren 2024 för att kunna öppna museet redan i maj 2025.

Vi är tacksamma för allt stöd vi fått under tiden vi har jobbat med museet. Ett speciellt tack till våra bidragsgivare, Aktion Österbotten med medfinansiering av EU och Svenska Kulturfonden. Korsholms kommun har även bidragit till den lyckade sommaren genom att understöda vår verksamhet genom byautvecklingsbidrag. Bidraget har i första hand använts till utvecklingen mot ett familje- och barnvänligt museum.

Vi vill också rikta ett tack till våra talkoarbetare, utan er hade detta inte varit möjligt.

13.10 2025

Styrgruppen för Båtmuseet/Maj-Helen Nyback

